

Antti Majava
BIOS-tutkimusyksikkö
terveiset Metsämarssille 24.9 2022

Hyvät metsien ystävät

Pandemian hoito ja sotatila Euroopassa ovat osoittaneet, että pystymme tosipaikassa päättäväiseen toimintaan uhkien torjumiseksi. Vastaava päättäväisyys olisi omaksuttava myös ilmastokriisin ja luontokadon torjumisessa.

BIOS-tutkimusyksikkö on toteuttanut kuluneen vuoden aikana metsäsektorin keskeisten asiantuntijoiden, tutkijoiden ja teollisuuden edustajien keskusteluista *Metsäsektorin ekologinen siirtymä* -podcast sarjan. Tämän lisäksi olemme haastatelleet kymmeniä metsien käytön ekologisiin, ilmastollisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin perehtyneitä tutkijoita sekä yritysten ja hallinnon edustajia. Jokapäiväistä työtämme on kotimaisen ja kansainvälisen metsiä ja kestävyysmurrosta käsittelevän tutkimuskirjallisuuden läpikäynti.

En esittele seuraavassa omia näkemyksiäni, vaan pyrin kiteyttämään metsien käytön vaikutuksia koskevan tieteellisen tutkimuksen keskeisiä johtopäätöksiä.

Kerrottavana on sekä **huonoja** että **hyviä** uutisia.

Kuten monet jo tietävät, erittäin huono uutinen on se, että metsien kasvu on heikentynyt ja metsien hiilinielu suorastaan romahtanut ja siten koko maankäyttösektori on muodostunut Suomessa hiilinielun sijaan päästölähteeksi. Tämän hetkisten tietojen perusteella kasvun ja hiilinielun heikkeneminen johtuu keskeisesti puun liiallisesta käytöstä teollisuuden tarpeisiin sekä kosteikkojen ja turvemaiden raivaamisesta pelloiksi.

Toinen huono uutinen on se, että Suomen luonnon monimuotoisuus jatkaa edelleen heikkenemistään. Tähänkin ovat tutkijoiden mukaan pääasiallisena syynä liialliset ja väärin toteutetut metsien hakkuut.

Kaikkia yhteiskunnan tuottamia ilmastopäästöjä ei varmuudella pystytä nollaamaan seuraavan 12- tai edes 30-vuoden aikana. Siten Suomen tavoite hiilineutraaliudesta vuoteen 2035 mennessä voidaan saavuttaa vain vähentämällä päästöjä radikaalisti samalla kun hiilen sidontaa, erityisesti metsien hiilinieluja, vahvistetaan.

Ilmastokriisin torjunnan lisäksi luontokadon pysäyttäminen on noussut EU:n päätöksenteon ytimeen. EU:n ilmasto- ja monimuotoisuustavoitteiden voi todeta pohjaavan erittäin kattavaan tieteelliseen taustaan. Suomen tuki kannattaa tuoda EU:ssa esiin omaa asiantuntemustaan, mutta on myös tärkeää ymmärtää, että Suomelle asetettujen tavoitteiden periaatteellinen vastustaminen vaatisi erittäin vahvoja tieteellisiä perusteita.

Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmassa tiedepohjainen päätöksenteko, hiilinielujen turvaaminen ja luontokadon pysäyttäminen ovat keskeisiä tavoitteita. Näissä tavoitteissa ei ole onnistuttu. Esimerkiksi valmisteilla olevassa luonnonsuojelulaissa ei ilmaista yksiselitteisesti, että sillä pyrittäisiin pysäyttämään luontokato. Myöskään hallituksen maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma ei vastaa hiilinielujen romahdukseen, vaikka tutkijat ovat vaatineet hiilinielujen pelastusohjelmaa. Muukaan lainsäädäntö Suomessa ei vielä läheskään riittävästi tue niitä kokonaisvaltaisia toimenpiteitä, joita Suomen ilmasto- ja luontopaneelit, valtioiden väliset ilmasto- ja luontopaneelit, Euroopan ympäristökeskus, Euroopan tiedeakatemioiden yhteistyöjärjestö ja lukemattomat muut tieteelliset asiantuntijaryhmät sekä Euroopan komissio ovat vaatineet.

Eri teollisuuden alat ja suurin osa yrityksistä ja kotitalouksista on jo tehnyt merkittäviä investointeja energian ja raaka-aineiden käytön tehokkuuden nostoon sekä päästöjen ja ympäristövaikutusten vähentämiseen. Elinkeinojen ja kansalaisten tasavertaisen kohtelun nimissä on tärkeää etteivät nämä merkittävät ja kalliit panostukset valu hiekkaan yhden toimialan erityiskohtelun takia. Asiantuntijoiden mukaan juuri maankäyttösektorin päästöjen vähentäminen ja nielujen vahvistaminen olisivat kustannustehokkaimpia keinoja pienentää Suomen nettopäästöjä.

Elämän, ja sitä ylläpitävän luontojärjestelmän arvoa on mahdotonta mitata rahassa. Ympäristötaloustieteilijät kuitenkin muistuttavat, että mikäli ilmastonmuutosta ja luontokatoa halutaan torjua markkinaehtoisesti, on aiheutetut haitat hinnoiteltava täysimääräisesti ja varmistettava, että saastuttaja maksaa -periaate toteutuu. Päätäjien on varmistettava, että kaikki merkittäviä ilmastovaikutuksia tuottavat sektorit saadaan pikaisesti päästökaupan piiriin. Metsäteollisuuden tuottamat ilmasto- ja ympäristövaikutukset on arvioitava yhdenmukaisin periaattein muun maankäytön ja teollisuuden vaikutusten kanssa.

Lupasin myös hyviä uutisia.

Sellaisia todellakin on päättäjiltä, tutkijoilta ja teollisuudelta saatu.

BIOSin metsäpodcast-sarjan päätösjaksossa viime viikon perjantaina kuuden eri puolueen europarlamentaarikot kannattivat, tai pitivät realistisena sitä, että myös maankäyttösektorin hiilivirrat tullaan hinnoittelemaan. Onkin mahdollista, että isoja muutoksia metsien käytön prioriteetteihin on tulossa paljon nopeammin kuin mihin olemme Suomessa valmistautuneet.

Päästöjen, nielujen ja monimuotoisuuden hinnoittelu nostavat Suomen luonnon, resurssien sekä maa- ja vesistö-pinta-alan arvoa nykyiseen verrattuna. Vihreä siirtymä tuo erityisesti metsänomistajille merkittäviä uusia tulonlähteitä.

Uusia tehostettuun raaka-aineiden ja energian käyttöön sekä päästöjen kierrättämiseen perustuvia korkean lisäarvon tuotteita tuottavia biojalostuksen menetelmiä on jo käyttöönottovalmiudessa. Uusilla biojalostamoilla voisi olla keskeinen rooli myös suuresti kaivatussa energiaverkon tasapainottamisessa.

Sellun kova kysyntä maailmanmarkkinoilla on luonnollinen selitys metsäteollisuuden nykyisille painopisteille. Toimintaympäristö kuitenkin muuttuu nopeasti. Rahoitusmarkkinoiden sekä energiasektorin asiantuntijat ovat arvioineet globaalin muutoksen jo niin laajaksi, ettei metsäsektorilla ole edellytyksiä sen torjumiseen tai edes hidastamiseen.

Metsäteollisuudella on valmiudet siirtää toimintansa painopistettä uusiin tuotteisiin ja toimintamalleihin, jos niille on kysyntää ja kannattavuusnäkymiä. Sääntelyn ja kannusteiden on oltava loogisia, pitkäkestoisia ja perustuttava alan parhaaseen asiantuntemukseen.

Suomen metsäsektoria on kuvattu maailman kehittyneimmäksi, teknologista tasoamme maailman korkeimmaksi ja koulutustamme maailman parhaaksi. Miksi tuhlata maailman parasta osaamista bulkkituotantoon, joka onnistuu keneltä tahansa? Ympäristötaloustieteilijöiden ja uusien metsäteollisuustuotteita valmistavan teollisuuden näkökulmasta nimenomaan mahdollisimman tiukka globaali säätely tuottaa teollisuudellemme parhaan kilpailuedun. Suomelle sopisikin muutosten hidastajan sijaan rooli metsäsektorin mahdollisimman tiukkojen globaalien päästövähennys- ja ympäristötavoitteiden edistäjänä.

Metsäsektorin ekologinen siirtymä -podcastsarja: <https://bios.fi/metsapodcast/>

Kiitos